

Akademia Polonijna w Częstochowie (Polska)
Uniwersytet Narodowy w Użhorodzie (Ukraina)
Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny imienia Iwana Franki w Drohobyczu (Ukraina)
Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej
Uniwersytetu Warszawskiego (Polska)
Akademia Pomorska w Słupsku (Polska)
Akademia Kształcenia Ustawicznego w Chersoniu (Ukraina)

Полонійна академія в Ченстохові (Польща)
ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Україна)
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (Україна)
Центр підготовки вчителів іноземних мов та європейської освіти
Варшавського університету (Польща)
Поморська академія в Слупську (Польща)
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» (Україна)

WSPÓŁCZESNE TRENDY ROZWOJU EDUKACJI I NAUKI W KONTEKŚCIE INTERDYSCYPLINARNYM

Materiały III Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej

29–30 marca 2018 roku

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ І НАУКИ В ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ

Матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції

29–30 березня 2018 року

**Częstochowa – Użhorod – Drohobycz
2018**

Рекомендовано до друку радою інтеердисциплінарного факультету
Полонійної академії в Ченстохові
(протокол № 72/2017 від 15 грудня 2017 року)

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
С 91

Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтеердисциплінарному контексті. Матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 29–30 березня 2018 року / [редактори-упорядники: І. Зимооря, В. Ільницький, Г. Бурунова, Д. Романюк, А. Сохал]. – Ченстохова – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2018. – 508 с.

Współczesne trendy rozwoju edukacji i nauki w kontekście interdyscyplinarnym: Materiały III Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, 29–30 marca 2018 roku / [red.: I. Zymomya, W. Ilnytskyj, H. Burunowa, D. Romaniuk, A. Sochal]. – Częstochowa – Uzhorod – Drohobycz: Posvit, 2018. – 508 s.

ISBN 978-617-7235-50-6

Видання містить доповіді III-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтеердисциплінарному контексті». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства та літературознавства, мистецтвознавства, історичних, природничих та економічних наук, біології, екології, охорони навколишнього середовища, туризму, фізичного виховання та реабілітації, юриспруденції. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. H. Burunowa; dr hab., prof. D. Gierczyńska; dr hab., prof. I. Zymomya; dr hab., prof. W. Ilnytskyj; dr hab., prof. T. Osuch; dr hab., prof. M. Palinczak; dr hab., prof. M. Pantjuk; dr hab., prof. W. Podlecki; dr N. Hrybok; dr R. Zhovtanyi; dr O. Zhyhaylo; dr O. Kanyuk; dr hab. J. Kuzmenko; dr M. Pahuta; dr D. Romaniuk, dr A. Sochal.

Redakcyjna kolegia:

доктор економічних наук, проф. Г. Бурунова; д-р габ, проф. Д. Герчинська, доктор філологічних наук, проф. І. Зимооря; доктор історичних наук, проф. В. Ільницький, доктор педагогічних наук, доц. Ю. Кузьменко; д-р габ, проф. Т. Осух; доктор політичних наук, проф. М. Палінчак; доктор педагогічних наук, проф. М. Пантюк; д-р габ, проф. В. Подлецькі; кандидат педагогічних наук, доц. Н. Грнбок; кандидат філологічних наук, доц. Р. Жовтани; кандидат психологічних наук, доц. О. Жигайло; кандидат педагогічних наук, доц. О. Каниук; кандидат педагогічних наук, доц. М. Пагута; д-р гуманістичних наук Д. Романюк; д-р гуманістичних наук А. Сохал.

ISBN 978-617-7235-50-6

© І. Зимооря, В. Ільницький, Г. Бурунова,
Д. Романюк, А. Сохал, 2018
© Посвіт, 2018

39	Зевако В., Мельник Т., Руденко М. Явище еспентези у східнополюських говірках Новгород-Сіверщини	453
39	Кицак Л. Фразеологізми в роботі вихователя ДНЗ	455
39	Козирицька О. Реалізація текстових категорій у складному медіатексті	458
39	Kozub A. Approaches to the classification of terminology in the field of nanotechnologies	460
39	Лашта В. Прагматичний потенціал метафори як засобу емоційної аргументації в сучасних політичних текстах	461
40	Луців С., Романишин Г. Морфологічні та синтаксичні ознаки прислівника як частини мови (за романом Р. Іванічука «Мальви»)	463
40	Магрицька Г. Структурно-семантична характеристика субстантивних комполит-бахуврих сучасної німецької мови	465
40	Макухіна С. Словотвір як основне джерело поповнення лексичного складу сучасної англійської мови	467
40	Медвідь О. Теоретичні особливості дослідження німецьких гідронімів	469
40	Muholynets-Shovak O. Verbalization of Kinesic Components of Communication in Modern English	470
40	Поліщук О. Проксемні маркери дискурсу	472
40	Рошіна К. Гендерний аспект лінгвостилістичних особливостей жанру «Лист редактора» в англійському публіцистичному дискурсі	474
41	Сливка Н. Роль когнітивного підходу у формуванні мовленнєвої компетенції суб'єкта	476
41	Тишківцев М., Стефанішин К. Види завдань для контрольних робіт з української мови (за професійним спрямуванням) для студентів-фармацевтів заочної форми навчання	478
41	Ткачик О., Рябуха К. Гендерні дослідження у лінгвістиці	480
42	Тодер С. Особливості предикативних фразеологізмів у повісті «Олені трублять зорю» Юлія Кула	482
42	Трумко О. Мовленнєвий акт згоди як об'єкт вивчення в іншомовній аудиторії	485
43	Ханикіна Н. Дислова на позначення фізичного стану суб'єкта в українській та угорській мовах: лексико-семантична класифікація	486
43	Хворостяна Ю. Підходи до визначення та дослідження алюзії як стилістичного прийому	489
43	Щербакова О. Роль позамовних факторів у репрезентації назв і характеристик тварин	490
43	Юлдашева Л. Особливості номінації заголовків сучасних українських художніх творів	493
	Відомості про авторів	495

більш популярних. Звісно, така лексика поки що перебуває лише на стадії розвитку, проте переорієнтація на рівність між статями стає все більш відчутною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крижанівська Г. Лист редактора в сучасних англомовних жіночих журналах: структурно-композиційні та когнітивно-риторичні особливості // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2017. – С. 238–242.
2. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. – М.: Реал-бук, К.: Ваклер, 2001. – 656 с.
3. Рогачук А.С. Гендерні аспекти перекладу // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2010. – С. 306–309.

*Наталія СЛИВКА
(Ужгород, Україна)*

РОЛЬ КОГНІТИВНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННСЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СУБ'ЄКТА

Орієнтиром методології сучасного мовознавства є людина, а саме когнітивні одиниці людської свідомості. Переконалим доказом цього є наявність великої кількості робіт, які присвячені концептам, прототипам, сценаріям, фреймам, гештальтам тощо – фрагментальному та цілісному моделюванню об'єктивної дійсності у свідомості людини. З одного боку, опис когнітивних структур свідомості мимоволі виводить на рівень реконструкції самого феномена, а з іншого – висвітлює функціонально-динамічні можливості категорії свідомості, зокрема мовленнєву діяльність.

За І. Гореловим, інтелект породжує мовлення, а не навпаки: «розумові дії, включаючи і вивчення мови, мають здійснюватися на базі домовної інформативної системи». Власне «домовна інформативна система правос... таким чином, що елементи, які потрапляють у сферу перцептивної діяльності, диференціюються й узагальнюються, ... незалежно від вторинносигнальної системи номінації, перед її утворенням» [3, 32–33].

Мовленнєва діяльність індивіда, яка відображає універсальні когнітивні механізми та суб'єктивний відбір когнітивних моделей, слугує субстратом для виявлення цих механізмів, фактичним матеріалом для діагностики рівня мовних і мовленнєвих здібностей, та забезпечує результат їхньої реалізації – формування мовленнєвої компетенції.

У відповідності до новітніх поглядів на мовленнєву організацію суб'єкта, психолінгвісти О.О. Леонтьєв, І.О. Зимняя, І.М. Румянцева описують мовленнєву компетенцію як індивідуально своєрідний спосіб використання мовних засобів. Так як знання правил мови не завжди передбачає знання правил і принципів їх застосування у ході реалізації тієї чи іншої форми висловлювання, вітчизняний дослідник А.М. Богуш, розрізняючи терміни «мовна компетенція» та «мовленнєва компетенція», тлумачить їх як рівень засвоєння мовних норм та як «вміння адекватно і правильно використовувати мову на практиці (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), послуговуватися при цьому як мовними, так і позамовними (міміка, жести, рухи) та інтонаційними засобами виразності мовлення» [2, 75] відповідно. Про неоднозначність зв'язку між мовними знаннями та знаннями щодо їх використання при сприйманні висловлювання чи його побудові йдеться і в сучасних дослідженнях О.О. Залевської та О.Д. Божович.

Структури мови кожного разу відтворюються не в повноті свого обсягу, а в малій його частині і зазнають цілеспрямованого відбору й фільтрації зі сторони мовця. Він

завжди задіює типові когнітивні стратегії, але при цьому варіативно виражає наявний актуальний особистісний смисл мовними засобами, індивідуально відібраними з цілісної системи компонентів, диференціює їх пристосовано до істотних характеристик мовленнєвої ситуації, спілкування в цілому, маючи ціль бути зрозумілим слухачеві. Форма ж вибирається усвідомлена мовною спільнотою і визнає нею, так як мова – «не система правил для породження структур, а система ресурсів для вираження смислів в текстовій діяльності, керованої конвенціональними правилами и стратегіями» [1, 5-6], тобто деякими нормами. Будь-яка норма з точки зору антропології – когнітивне явище та являє собою стійку, стереотипну структуру свідомості. Її засвоєння відбувається не шляхом прямого штучного нав'язування, а в ході здійснення повторюваних мовленнєвих актів, побудови мовленнєвих повідомлень, тобто діяльно. Єдність мовленнєвого й мисленнєвого (когнітивного) змісту виявляється у конвенційній, нормованій, але принципово динамічній величині – у вербальному і функціонально структурному значенні одиниць мови.

Саме мовлення – не дзеркальне відображення думки. Думка, перетворюючись у мовлення, видозмінюється, зазнає структурних змін. Задум, як результат активації когнітивних механізмів, перероджується у мовлення (висловлювання, текст) як деякий відбір конкретних одиниць мови на рівні їх лексичного та функціонально структурного значення. Адже, як зазначає І.Н. Горелов, «конструювання форми вираження полягає у використанні уже наявних у пам'яті готових знаків різних рівнів або комбінацій їх» [3, 89].

Мовленнєва компетенція – не тільки знання правил вираження мисленнєвого змісту за допомогою засобів певної мови, а й володіння необхідними для даного виду діяльності операційними структурами і навичками їх реалізації [4, 15]. Не лише наявність необхідних операцій у мовленнєвій діяльності сприяє розвитку мовленнєвої компетенції, але й усвідомлення конвенційної величини-норми. Її можна розуміти як установлення зв'язку між мовленнєвими діями і виробленими мовленнєвими операціями, а порушення норм – як відсутність необхідних операцій у мовленнєвій діяльності. Рівень реалізації нормативних параметрів мовлення у мовленнєвому висловлюванні є показником рівня сформованості мовленнєвої компетенції суб'єкта. Застосування ним цих нормативних зразків мовлення передбачає знання про сполучуваність мовних одиниць (відповідно до їх функціональної ролі в межах лексичної і граматичної парадигми); конвенційну точність вживання одиниць мови; знання виражальних засобів мовлення й особливостей їх практичного вживання відповідно до фактичної форми мовленнєвого висловлювання.

Однією рівня мовленнєвої компетенції забезпечується її когнітивною заданістю, тобто здатністю обробляти будь-яку перцептивну інформацію, яка властива людині психофізіологічно. Розвиток мисленнєвих операцій-дій становить обов'язковий чинник формування мовленнєвої компетенції. Саме тому вважаємо, що когнітивні структурні одиниці є не тільки обов'язковим елементом мовленнєвої діяльності, а й мовленнєвої компетенції – як здатність до аналізу, диференціації, порівняння, асоціації, узагальнення.

В онтогенетичному ракурсі формування мовленнєвої діяльності відбувається «майже винятково через засвоєння готових зразків, змінювати які людина практично не вільна» [3, 32].

Частота вживання і способи оперування «готовими зразками» виявляє не тільки цю онтогенетичну специфіку формування мовленнєвої діяльності й індивідуальне співвідношення її когнітивно продуктивних і репродуктивних механізмів в дії. Так як когнітивні (ментальні) процеси передують продукуванню мовленнєвих актів, то є очевидним,

що поняття мовленнєвої компетенції виявляє когнітивно заданий універсальний зв'язок фактичних можливостей вербальних засобів та механізмів індивідуально динамічної передачі ментального змісту.

На нашу думку, враховуючи роль когнітивного підходу, змістом мовленнєвої компетенції слід визначати певну сукупність суб'єктивно ресинтезованих у результаті функціонування когнітивних механізмів і стратегій індивіда мовних та мовленнєвих знань, активація яких і визначає можливості суб'єкта у здійсненні мовленнєвих знань.

У межах когнітивного підходу провідним принципом дії вважають принцип свідомості. Саме задіяність цього принципу уможливило опанування глибинних значень змістових структур тексту задля формування вмінь адекватного сприймання текстової інформації та створення власних (усних і писемних) висловлювань відповідно до комунікативної мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов А.Г. Когнитивність текста. К проблеме уровней абстракции текстовой деятельности // Жанры речи. – Саратов, 1997. – Вып. 1. – С. 3–10.
2. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: [підручник] / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.
3. Горелов И.Н. Избранные труды по психолингвистике. – М., 2003. – 320 с.
4. Пищальникова В.А. Общее языкознание. – М., 2003. – 182 с.

Марія ТИШКОВЕЦЬ, Катерина СТЕФАНІШИН
(Тернопіль, Україна)

ВИДИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФАРМАЦЕВТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Актуальним у підготовці студентів медичних та фармацевтичних вищих навчальних закладів до мовленнєвої діяльності рідною мовою у фаховій сфері залишається пошук методичного наповнення мовного курсу для студентів таких закладів освіти.

Метою нашої роботи є визначення оптимальних завдань для написання контрольних робіт з української мови (за професійним спрямуванням) студентами заочної форми навчання фармацевтичного факультету для самостійного засвоєння мовних знань.

Для успішного виконання контрольної роботи студент-заочник повинен самостійно опрацювати і засвоїти певний обсяг програмного матеріалу навчального курсу. Тому дидактичною метою контрольної роботи є не лише перевірка рівня засвоєння навчального матеріалу студентом, але й закріплення ним отриманих теоретичних знань і набутих практичних навичок.

Контрольна робота з української мови (за професійним спрямуванням) для студентів-заочників фармацевтичного факультету, на наш погляд, повинна складатися із 7-9 завдань, кожен з яких має 20 або й більше варіантів, що дозволить охопити всі розділи курсу і максимально об'єктивно перевірити рівень мовної компетентності студентів. Далі пропонуємо орієнтовні завдання для такого виду робіт у вивченні української мови (за професійним спрямуванням). Тут наводимо лише окремі варіанти таких завдань.

Завдання 1. Розкрийте сутність запропонованих запитань ... В-1. Чому не можна порушувати мовної норми? Що сталося б, якби перестала існувати мовна норма? В-2.